

Research Paper

Assessing the constructive principles of a happy city in urban spaces and providing solutions for its improvement (Case study: Bushehr urban spaces)

Ehsan Heidarzadeh ^{*1}, Mohammadreza rafiee ²

1, Assistant Prof., Faculty of art and architecture, Persian Gulf University, Bushehr, Iran

2, M.A. Student in urban planning, Faculty of architecture and urban design, Art University of Isfahan, Tehran, Iran.

Received: 2021/01/28

Accepted: 2021/08/29

PP: 221-240

Use your device to scan and read the article online

Keywords:

Happiness, Happy urban space, measuring happiness, Happiness causes in urban space.

Abstract

Lack of happiness in society has many negative consequences such as depression, social disorders and the prevalence of violence in social relationships. urban spaces play a significant role in creating a sense of happiness in citizens. The present study was conducted with the aim of measuring and explaining the factors affecting happiness and its promotion in urban spaces of Bushehr. The research method is descriptive-analytical and based on field survey. Data collection was done through a questionnaire with a sample size of 102 and data analysis was done with factor analysis and regression model in SPSS software. Findings of factor analysis indicate that seven factors of social interactions, cultural-recreational activities, vitality, personalization of space and participation, health and safety, security, diversity and attractiveness are effective in shaping a happy urban atmosphere. Also, the total score of happiness in these factors is the highest in Rishahr Park and the lowest on the coastal pedestrian street. Then, by performing regression analysis, the causal factors of space happiness were ranked, which according to the calculations, the vitality factor with a beta coefficient of 0/525 has the greatest effect on total happiness score of urban spaces. Priorities of intervention in the western Lian pedestrian street include improving the sense of belonging and sense of place, and in the coastal pedestrian street and Rishahr Park, promoting the use of natural elements (water, light, plants, etc.) is a priority. Accordingly, at the end of the article, solutions to promote happiness in the studied spaces are presented.

Citation: heidarzadeh, E; Rafiee, M R (2023). **Assessing the constructive principles of a happy city in urban spaces and providing solutions for its improvement (Case study: Bushehr urban spaces)**, Journal Research and Urban Planning, Vol 14, No 52, PP 221-240.

DOI: 10.30495/JUPM.2021.27207.3768

DOR: 20.1001.1.22285229.1402.14.52.7.9

* **Corresponding author:** Ehsan Heidarzadeh

Address: Assistant Prof., Faculty of art and architecture, Persian Gulf University, Bushehr, Iran

Tell: +989171263644

Email: e.heidarzadeh@pgu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Today, about 55% of the world's population lives in cities. It is also projected that by 2050, more than 70% of the world's population will live in urban areas. With the expansion of urbanization and the accelerated growth of metropolises, the level of welfare, quality of life and happiness have decreased and urban spaces have lost their desired nature and quality. Therefore, one of the challenges facing human beings in today's world is the feeling of happiness; Because in spite of significant advances in technology and the provision of human comfort, his sense of happiness has not increased. The importance of happiness issue in the contemporary world is due to the developments that have generally led to psychological and social disorders and have emerged more and more. When the people of the community are socially active; Harmony, solidarity, desirable social belonging, life satisfaction and mental and social health of individuals increase and at the same time social harms decrease. Since the environment also affects happiness, it is necessary to restore dynamism and vitality to cities by designing a space that can respond to the components of safety and security, social relations, vitality, etc. According to the 2018 World Happiness Report, Iran's urban community was the 166th happiest country in the world based on the indicators of a happy city. This means that our cities are suffering from a lack of happiness. In ancient Iran, happiness was the dominant cultural model of religious worship and therefore the most important part of life. The main purpose of this research is to reach a clear answer about the happiness of public spaces, both in terms of pathology and organization. In this regard, the research questions are as follows: 1- What factors depend on measuring happiness in public spaces of Bushehr? - 2 What are the appropriate solutions to promote the happiness of public spaces in Bushehr? In response to the above two questions, the following hypotheses are raised: A. Hypothesis Question 1: It seems that a set of objective and subjective factors affect happiness in urban spaces. B- Hypothesis of the second question: It seems that the components of environmental health quality and urban landscape play an important role in the happiness of Bushehr urban spaces.

Methodology

In this research, first, the required materials were collected through library studies and documentary texts. Upon completion of this collection, the characteristics of happy urban spaces were identified and documented. The next step was to convert the obtained indicators into a questionnaire, which according to Cochran's formula and considering $p = q = 0.5$ and a maximum error of 10% of the sample size equal to 96 was obtained in order to increase the accuracy of the study and also according to The appropriate number of data for factor analysis, finally 102 questionnaires were distributed in three urban spaces as the studied samples (34 questionnaires in each urban space). To construct the theory of happy city, discover its constituent factors, measure and compare the happiness score of each of these three urban spaces of these factors, exploratory factor analysis has been used in SPSS software. Then, considering the obtained factors as an independent variable and the index of overall satisfaction with the happiness of urban space as a dependent variable, and by performing regression analysis, the causal factors that make up the happiness of space were ranked. Finally, to prioritize index-based solutions, the factor factor load in factor beta multiplied by the average index dissatisfaction has been used.

Results and discussion

In the research, seven factors of social interactions, the possibility of cultural-recreational activities, vitality, opportunities for personalization of space and participation, health and safety, security, diversity and attractiveness were identified as constructive factors of a happy city. According to the results of Rishahr Park, the factors of happy urban space has a better situation than the other two spaces. Also, considering the seven factors as an independent variable and the index of satisfaction with the happiness of urban space as a dependent variable, it was observed that the vitality factor has the greatest effect in explaining the dependent variable. Like some researches, the present study has paid attention to the objective and mental indicators affecting the happy city in a balanced way. Previous studies also considered all socio-cultural, economic, geographical, psychological, planning, and environmental dimensions to be effective in the constructive quality of a happy city, but the

present study categorizes these dimensions and their importance in urban space to provide indicators and factors Which explains the happy urban spaces. Comparison of the results of the present study with previous researches shows that the opportunity factor for personal relationships in space is Balducci and Checchi (2009), with the index of positive relationships with each other through conversation, face-to-face meeting, etc. Social interactions, and the factor of social justice from the study of Dimitris Ballas (2013), with the index of attention to the fair distribution of urban facilities and services from the factor with the second degree of impact on a happy urban space in this study, ie the factor of social interaction, is connected.

Conclusion

In the study, constructive factors and factors affecting happy urban spaces were identified. Priorities for intervention on the West Lian pedestrian street emphasize the promotion of a sense of belonging and a sense of place, in this regard, creating a platform for memorable and cultural activities such as Khayyam meetings and performing local music, as well as the use of memorable and joyful symbolic elements. Bushehr can be effective. On the coastal pedestrian street, promoting the use of natural elements (water, light, plants, etc.) is a priority. Decorative with a pleasant aroma is suggested. The priority of intervention in Rishahr Park also indicates the use of natural elements (water, light, plants, etc.) in this regard, the use of green spaces in combination with sitting areas and also reducing environmental and visual pollution. The sea on the beach near the park is considered.

سنجش اصول سازندهی شهر شاد در فضاهای شهری و ارائه راهکارهای ارتقای آن (نمونه موردی: فضاهای شهری بوشهر)

احسان حیدرزاده^{۱*}، محمدرضا رفیعی^۲

۱- استادیار مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران.
۲- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، گروه مهندسی شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

فقدان شادی در جامعه نتایج منفی بسیاری همانند افسردگی، بی‌علاقگی به کار، ناهنجاری‌های اجتماعی و رواج خشونت در روابط اجتماعی را به دنبال دارد. در این میان، فضاهای شهری به عنوان یکی از اصلی‌ترین بسترهای زندگی مردم، در صورت طراحی مناسب می‌توانند نقش بسزایی در ایجاد احساس شادی و آرامش در شهروندان ایفا نمایند. لذا پژوهش حاضر با هدف سنجش و تبیین عوامل موثر بر شادی و ارتقای آن در فضاهای شهری بوشهر انجام پذیرفته است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات اسنادی و پیمایش میدانی است. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه با حجم نمونه ۱۰۲ عدد و تحلیل داده‌ها با مدل تحلیل عاملی و رگرسیونی در محیط نرم افزار spss انجام گرفته است. یافته‌های تحلیل عاملی حاکی از آن است که هفت عامل تعاملات اجتماعی، فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی، سرزندگی، شخصی سازی فضا و مشارکت، بهداشت و ایمنی، امنیت، تنوع و جذابیت در شکل‌گیری فضای شاد شهری موثرند. همچنین امتیاز مجموع شادی در این عوامل، در پارک ریشهر بیشترین و در پیاده‌راه ساحلی کم‌ترین می‌باشد. در ادامه با انجام تحلیل رگرسیونی، به رتبه‌بندی علی عوامل سازندهی شادی فضا پرداخته شد که مطابق با محاسبات، عامل سرزندگی با دارا بودن ضریب بتای ۰/۵۲۵ بیشترین تأثیر را در امتیاز مجموع شادی فضاهای شهری ایفا می‌کند. اولویت‌های مداخله در پیاده راه لیان غربی شامل ارتقای میزان احساس تعلق خاطر و حس مکان است و در پیاده راه ساحلی و پارک ری شهر ارتقای میزان استفاده از عناصر طبیعی (آب، نور، گیاه و...) در اولویت قرار دارد. بر همین اساس، در انتهای مقاله، راهکارهایی برای بسترسازی ارتقای شادی در فضاهای مورد مطالعه ارائه گردیده است.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۰۷

شماره صفحات: ۲۴۰-۲۲۱

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

شادی، فضای شاد شهری، سنجش شادی، علل شادی در فضای شهری.

استناد: حیدرزاده، احسان؛ رفیعی، محمدرضا (۱۴۰۲) سنجش اصول سازندهی شهر شاد در فضاهای شهری و ارائه راهکارهای ارتقای آن (نمونه موردی: فضاهای شهری بوشهر)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۴، شماره ۵۲، مردودشت، صص ۲۲۱-۲۴۰.

DOI: 10.30495/JUPM.2021.27207.3768

DOR: 20.1001.1.22285229.1402.14.52.7.9

* نویسنده مسئول: احسان حیدرزاده

نشانی: استادیار مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران.

تلفن: ۰۹۱۷۱۲۶۳۶۴۴

پست الکترونیکی: e.heidarzadeh@pgu.ac.ir

مقدمه:

امروزه حدود ۵۵٪ از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند همچنین پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰م بیش از ۷۰٪ جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی کنند (Mirzaei & Zangiabadi, 2020: 67). با گسترش شهرنشینی و رشد شتابزده کلانشهرها، سطح رفاه، کیفیت زندگی و شادمانی کاهش یافته و فضاهای شهری ماهیت و کیفیت مطلوب خود را از دست داده اند (Samavati, 2016). بنابراین یکی از چالش‌های فراروی انسان در دنیای امروز، احساس شادمانی است؛ زیرا به رغم پیشرفت‌های چشمگیر در فناوری و تأمین آسایش انسان، احساس شادمانی وی افزایش نیافته است. فقدان شادی و نشاط در جامعه نتایج منفی بسیاری همانند افسردگی، بدبینی، ارزیابی منفی رویدادها، بی‌علاقگی به کار و فقدان وجدان کاری، اعتیاد به مواد مخدر، ناهنجاری‌های اجتماعی، رواج خشونت در روابط اجتماعی، طلاق، گرایش به فرهنگ بیگانه و غیر خودی را به دنبال دارد (Bastani & Malekipour, 2016: 2).

امروزه تأمین کیفیت شادی از دغدغه‌های مدیران و برنامه‌ریزان اغلب شهرهای دنیا، خصوصاً کلانشهرهاست؛ زیرا زندگی شهری به دلیل پیچیدگی، تراکم، هزینه‌های سرسام آور، ماشین زدگی و تغییرات مداوم، استعداد بسیاری برای پریشانی و افسردگی ساکنان خود دارد (Samavati & Ranjbar, 2019: 4). شهرها مکان‌های اصلی توسعه، خلاقیت، رشد و پیشرفت انسان‌ها هستند. بنابراین، باید محیطی سالم برای حمایت از رفاه و شادمانی انسان‌ها ایجاد شود (Mirzaei & Zangiabadi, 2021: 94). از آنجایی که شادی فقط مختص احساسات فردی نیست و محیط هم بر این کیفیت تأثیر می‌گذارد، می‌بایست با طراحی فضایی که بتواند مولفه‌های ایمنی و امنیت، روابط اجتماعی، سرزندگی و... را پاسخگو باشد پویایی و نشاط را به شهرها بازگرداند (Salimi Sofla & Khatibi, 2018: 2). به نحوی که امروزه ثابت شده است نقش ویژگی‌های زیبایی‌شناختی فضاهای شهری یک موضوع کلیدی برای ارتقای رفاه، سلامتی و شادی جوامع است (W.Mehaffy, 2021: 2-5).

از نگاهی دیگر می‌توان گفت ارزش گذاری کیفیت زندگی و شادی در شهرها مترادف با مفهوم پایداری است، زیرا کنار هم قرار دادن این دو مفهوم فرصتی برای به اشتراک گذاشتن مفهوم "شادی پایدار" در همه مناطق شهری است. علاوه بر این، مفهوم کیفیت زندگی، که یکی از مهمترین شاخص‌های پایداری اجتماعی شهری است، مفهوم دیگری است که به شادمانی نزدیک است (Abdollahpour et al, 2021: 107-108). شادی و لذت از مهمترین شاخص‌های روانشناختی کیفیت زندگی است. بر این اساس «هدف اصلی دولت‌ها باید شادی بیشتر شهروندان باشد، نه ثروت بیشتر.» (Oraki et all, 2019: 20). اهمیت موضوع شادی در دنیای معاصر بدلیل تحولاتی است که عموماً منجر به نابسامانی‌های روانی و اجتماعی گردیده است و بیش از پیش بروز و ظهور کرده است (Bahramian et all, 2019: 8). زمانی که مردم جامعه از نشاط اجتماعی برخوردار باشند؛ وفاق، همبستگی، تعلق اجتماعی مطلوب، رضایت از زندگی و سلامت روانی و اجتماعی افراد افزایش می‌یابد و به موازات آن آسیب‌های اجتماعی کاهش می‌یابد (Bokharaei, 2016: 33). به عبارتی شاد بودن جامعه یکی از عوامل بسیار مؤثر در توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است (Jouybari et all, 2017: 41). چنانکه سازمان بهداشت جهانی بر شادکامی بعنوان یکی از مولفه‌های اصلی و اساسی سلامت روان تأکید دارد (Bahramian et all, 2019: 8).

بر اساس گزارش شادی جهانی ۲۰۱۸، جامعه شهری ایران براساس شاخص‌های یک شهر شاد، صد و ششمین کشور شاد جهان بود. این بدان معناست که شهرهای ما از کمبود شادی رنج می‌برند (Mirzaei & Zangiabadi, 2021: 94-95). درصوتی که در ایران باستان شادی، به مثابه الگوی فرهنگی غالب نیایش‌های دینی و از اینرو مهم‌ترین بخش زندگی بود (Orojnina, 2014: 25). در دنیا تمایلی به سمت خلق شهری است که در آن می‌توان مردم را مشاهده کرد که شادمانه پیاده روی می‌کنند و از فضای باز عمومی استفاده می‌کنند (P.Y.Loo, 2021: 4). پایین آمدن منحنی شادی در بین مردمان سرزمینمان و بالاخص شهر بوشهر که ساکنانش از روحیه‌ای پرنشاط، دریادلی و همبستگی اجتماعی برخوردارند، زنگ خطری بزرگ را به صدا در می‌آورد. از همین رو، هدف اصلی این تحقیق، رسیدن به پاسخی روشن درمورد شادی فضاهای عمومی چه به لحاظ آسیب شناسی و چه ساماندهی است. در این راستا سؤالات تحقیق به قرار زیر است: ۱- سنجش شادی در فضاهای عمومی بوشهر به چه عواملی وابسته است؟ ۲- راهکارهای مناسب برای ارتقای شادی فضاهای عمومی شهر بوشهر چه مواردی است؟ در پاسخ به دو سوال فوق، فرضیات زیر مطرح هستند: الف- فرضیه سوال اول: به نظر می‌رسد مجموعه‌ای از عوامل عینی و ذهنی بر شادی در فضاهای شهری تأثیر گذار باشند. ب- فرضیه سوال دوم: به نظر می‌رسد مولفه‌های کیفیت بهداشت محیطی و منظر شهری نقش به‌سزایی در شادی فضاهای شهری بوشهر دارند.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

تعریف شادی و شادمانی: پاتنام (۲۰۰۰) معتقد است شادی بیشتر به وسیله وسعت و عمق ارتباطات اجتماعی پیش بینی می‌شود و به اعتقاد لایارد (۲۰۰۵)، شادی احساس لذت بردن از زندگی و تمایل به حفظ احساسات توصیف می‌شود (Oraki et al, 2019: 23). شادی تحت تأثیر همه عوامل مؤثر بالقوه در حوزه رفاه شامل: ۱- درآمد ۲- ویژگی‌های شخصی ۳- ویژگی‌های اجتماعی توسعه یافته ۴- چگونگی گذراندن وقت ۵- نگرش و اعتقاد به خود، دیگران و زندگی ۶- روابط ۷- محیط زیست گسترده تر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی قرار دارد (Mirzaei & Zangiabadi, 2020: 68). وینهوون (۱۹۹۴) بر این عقیده است که شادمانی معلول احساس ارضای نیازهای اساسی و کلی انسان است. نیازهای انسان پاسخ خود را در فضا پیدا می‌کند و برای هر نیازی خاص، ذهن انسان توقع فضایی خاص را دارد و می‌طلبد که فضا بتواند بهترین بستر را برای ارضای نیاز انسان فراهم کند (Pakzad, 2007: 151). مطالعات نشان می‌دهد که شادی بر اساس سن افراد، جنسیت، عوامل اجتماعی اقتصادی، مذهب، گروه‌های قومی نژادی، متفاوت است. مطالعات همچنین بیانگر آن است که شادی با عوامل کلان اجتماعی و اقتصادی مانند سرانه تولید ناخالص داخلی و آزادی برای انتخاب‌های زندگی، ارتباط دارد. بدنه‌ی گسترده‌ای از تحقیقات علوم اجتماعی نیز به بیان ارتباط بین انواع گوناگون مشارکت اجتماعی و شادی پرداخته است (A. Bekalu et al, 2021: 433). شادی (خوشبختی) شهری می‌تواند به عنوان مفهومی تعریف شود که یک ادراک مثبت از مکان، به افرادی که در آن زندگی می‌کنند، می‌دهد و این باعث می‌شود آنها مدت طولانی را در آنجا سپری کنند و یا تصمیم بگیرند تا با تجربه‌ی مشابهی دوباره در آنجا زندگی کنند (SEPE, 2017a: 724). حتی مطالعات نشان می‌دهد که شادی موجب پیش بینی طول عمر در بین افراد سالم می‌شود و به همین ترتیب اگرچه شادی بیماری را درمان نمی‌کند، اما در برابر بیماری محافظت می‌کند (A. Bekalu et al, 2021: 433).

چالش اصلی سنجش شادی، سختی اندازه‌گیری کمی مفهوم شادی به علت ماهیت ذهنی واژه است. اهمیت نسبی عناصر شادی در میان فرهنگ‌های مختلف و محیط و جغرافیای مختلف چنان متغیر است که گاه شاخص‌های شادی در یک مکان در سایر مکان‌ها نامناسب و غیرمربوط خواهد بود (Samavati & Ranjbar, 2019: 5). از همین‌رو، شاخص‌های متنوعی برای اندازه‌گیری شادی ذهنی در پژوهش‌های مختلف تعریف شده‌اند (Ballas & Tranmer, 2012: 79).

شادمانی موضوعی است که ماهیتی چند بعدی و گسترده داشته و از دیدگاه‌های مختلف فلسفی، اقتصادی، روانشناختی، جامعه‌شناختی و... بررسی شده است (Hazar Jaribi & moradi, 2018: 84). از دیدگاه روانشناسان دو نوع شادکامی وجود دارد: نوعی از آن رهگذر شرایط محسوس زندگی همچون زناشویی، تحصیل، شغل، آسایش و به طور کلی امکانات مالی و رفاهی حاصل می‌شود که به آن، وجه عینی شادکامی می‌گویند و نوع دیگر آن متأثر از حالات درونی و ادراکات شخصی است که از آن به شادکامی ذهنی یا احساس شادکامی تعبیر می‌شوند (sālehi Omrān et al, 2013: 143). شادکامی مفهومی است که چندین جزء اساسی دارد. نخست آن که جزئی عاطفی و هیجانی دارد و باعث می‌شود فرد شادکام همواره از نظر خلقی شاد و خوشحال باشد. دوم آن که جزئی اجتماعی دارد که گسترش روابط اجتماعی را به دنبال دارد و سوم جزئی شناختی دارد که موجب می‌گردد فرد نوعی خاص از تفکر و پردازش اطلاعات را داشته باشد و وقایع روزمره را طوری تعبیر و تفسیر کند که خوش‌بینی وی را به دنبال داشته باشد (Anbari, 2012: 19).

ارتباط شادی و شهر: سقراط در قرن ۵ پیش از میلاد، هدف اصلی از ایجاد شهر را تامین نشاط و خوشبختی شهروندان می‌داند. بر مبنای این دیدگاه شهر وسیله‌ای برای نیل به شادی، نشاط و سرزندگی تلقی می‌گردد (Rezaei & Attarzadeh Kermani, 2019: 67). ارسطو عقیده داشت، شهر وسیله‌ای برای رسیدن افراد به خوشبختی است و هرکسی که متصل و مرتبط با زندگی عمومی نباشد، خودش کامل نیست (Montgomery, 2013: 24). امروزه، داشتن شهر شاد به عنوان یکی از دلایل اصلی سیستم‌های مدیریت شهری، به ویژه در کشورهای توسعه یافته تبدیل شده است (Oraki et al, 2019: 20). در واقع شهری که زمینه سکونت افراد است، بایستی دعوت‌کننده بوده و محیطی پرشور ایجاد کند (Asadi et al, 2020: 18). زمانیکه ساکنین شهر احساس می‌کنند به مردم و مکان‌های شهری خود وابسته هستند، شادتر هستند. گذشته از این، شادی این است که مردم احساس کنند شهرها از امکانات برخوردار هستند و کیفیت زندگی آنها را بهبود می‌بخشد (Oraki et al, 2019: 24). چارلز مونتگمری (۲۰۱۳) معتقد است: «شهر شاد شهری است کم‌کربن، سبز و شهری که از ما حفاظت می‌کند. باید طراحی‌های شهری با هدف تجربه کردن و کسب تجربیات زندگی و ارتباطات انسانی انجام شود و نه آنگونه که در حال حاضر تنها در جهت تقویت زیرساخت‌ها صورت می‌گیرد. راهکارهای زیاد و مختلفی وجود دارد برای آنکه میزان شادمانی را در یک شهر ارتقاء دهیم مثل ساخت یک پارک کوچک یا ایجاد یک میدان یا پیاده راه در فضاهای شهری» (Salimi Sofla & Khatibi, 2018: 4). بنابراین، محله‌هایی که امکان اجتماعی شدن بیشتر و دارای چشمان ناظر به خیابان هستند و بی‌نظمی و فرصت‌های جنایی کمتری را دارند، ممکن است ساکنان شادتری داشته باشند. از جنبه‌ی دیگر، مکان‌هایی که دارای دسترسی به فضای باز، طبیعی و فضای سبز هستند، ممکن است ساکنان شادتری را دارا باشند (Pfeiffer & Cloutier, 2016: 273). چنانکه در سند چشم‌انداز شهر دوبی اعلام

شده است برای ارزیابی شادی عمومی باید نیازها در پنج حوزه «نیازهای اساسی»، «نیازهای عاطفی و احساسی»، «نیازهای شناختی»، «نیازهای عمیق و ایدئولوژیک» و «توانمندی» مورد سنجش قرار گیرند (Zakzak & Salem, 2019: 276-280).

تا سال‌های زیادی سرزندگی و شادی در فضای شهری بیشتر به صورت یک مفهوم فرعی مطرح بودند تا زمانیکه، برای نخستین بار رویکرد شهر شاد با نگاهی طراحانه در کتابی توسط چارلز مونتگمری (خبرنگار و نظریه پرداز کانادایی) در سال ۲۰۱۳ مطرح شد (Mousa Zadeh & Mohammadi, 2019: 3). در ادامه مطالعات انجام شده در زمینه شهر شاد در مطالعات خارجی و داخلی به طور خلاصه مطرح شده‌اند و در ادامه اصلی‌ترین شاخص‌های مطرح در این پژوهش‌ها در قالب جدول ۱ مستندسازی شده‌اند.

بالدوکی و چچی (۲۰۰۹) در پژوهشی به بررسی رابطه‌ی بین هشت شاخص کیفیت زندگی شهری و شادی ذهنی شهروندان از طریق مصاحبه می‌پردازند. مطابق با نتایج شادی ذهنی به شدت با فرصت برای روابط شخصی مرتبط است. این فرصت‌ها هم توسط ساختار کالبدی شهر و هم بوسیله‌ی سازماندهی اجتماعی زندگی موجود فراهم می‌شود (Balducci & Checchi, 2009: 25).

پژوهشی با عنوان «چه چیزی یک شهر شاد را می‌سازد؟» توسط دیمیتریس بالاس در سال ۲۰۱۳ انجام شده است. این مقاله بیان می‌کند برای درک بهتر شهر شاد باید طیف گسترده‌ای از عوامل جغرافیایی، اقتصادی، جامعه‌شناسی، برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و روانشناسی را مورد بررسی قرار داد. سرانجام مشخص می‌کند که نابرابری‌های اجتماعی و مکانی، درآمد و ثروت و بطور کلی عدالت اجتماعی، پیامدهای عظیمی در خوشبختی فردی دارد (Ballas, 2013).

کان ادو و دی گارسیا (۲۰۱۳) به بررسی تأثیر آب و هوا و شرایط آلودگی هوا بر شادی در مناطق اسپانیا می‌پردازند. مطابق با نتایج، متغیرهای آب و هوا و آلودگی هوا نقش مهمی را در توضیح تفاوت‌های منطقه‌ای در شادی ایفا می‌کنند (Cunãdo & de Gracia, 2013: 549-552).

والجاسپر (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان "چگونه جهانمان را برای شادی طراحی کنیم؟" به گردآوری مجموعه مقالات مرتبط با جنبش‌هایی می‌پردازد که با تمرکز بر دارایی‌های جامعه، به دنبال ایجاد فضاهای عمومی است که باعث سلامتی، شادی و رفاه مردم می‌شود (Walljasper, 2013).

سه‌په (۲۰۱۷) در پژوهش خود به دنبال ارائه‌ی نقشه‌ی یک مکان شاد با هدف شناسایی شادی شهری پایدار و عواملی است که مکان‌ها را از نظر کاربران شاد می‌کند. نتیجه این مطالعه منجر به تدوین منشوری با ۲۰ اصل برای تحقق شادی شهری شد (SEPE, 2017a: 724).

عیسی‌زاده و وحدانی (۲۰۱۷)، پس از مطالعه اسنادی نظریه‌ها و مباحث مرتبط با موضوع شادی و سرزندگی در فضاهای شهری، اقدام به جمع‌آوری میدانی اطلاعات مورد نیاز نموده و در انتها به بیان شاخص‌های مؤثر برای ایجاد شادی در شهر می‌پردازند و راه‌حل‌هایی را برای ارتقا سطح نشاط اجتماعی در شهر ارائه می‌دهند (Eisazadeh & Vahdani, 2017).

مطالعه‌ای با عنوان (فضاهای عمومی و شادی: شواهدی از یک آزمایش میدانی در مقیاس بزرگ) توسط بنیتا و همکاران در سال ۲۰۱۹ انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بازدید از پارک‌ها و مراکز اجتماع عمومی، فضاهای باز و پهنه‌های آبی احتمال تجربه خوشبختی ذهنی را افزایش می‌دهد. از این مطلب می‌توان نتیجه گرفت، نه تنها مکان‌ها بلکه فعالیت‌ها نیز نقش مهمی در خوشبختی ذهنی و شادی دارند (Benita & et al, 2019: 159).

مطالعه‌ی میرزایی و زنگی‌آبادی (۲۰۲۱) نشان داد که در برنامه‌ریزی شهر شاد، مسائل اقتصادی و مدیریتی-اداری از اهمیت بسزایی برخوردارند و در میان شاخص‌ها، رفاه و سلامت به عنوان شاخص‌ترین شاخص‌ها مطرح هستند (Mirzaei & Zangiabadi, 2021: 94).

هدف از مطالعه‌ی عبدالله‌پور و همکاران (۲۰۲۱)، شناسایی و ارزیابی شاخص‌های شهر شاد در پروژه‌های مسکن ارزان قیمت است. نتایج نشان داد که وضعیت شاخص‌های یک شهر شاد در پروژه مسکن مهر شهرک آفتاب پرند مطلوب نیست و مهمترین شاخص میزان شادی ساکنین در این پروژه، تعاملات کالبدی و مکانی است (Abdollahpour et al., 2021: 103).

سجادیان و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان "شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی در اهواز"، به دنبال یافتن شاخص‌های مناسب جهت بررسی وضعیت نشاط شهروندان در اهواز می‌باشد. تحلیل اولویت‌های محیط‌های اثرگذار در نشاط شهروندان شهر اهواز نشان می‌دهد محیط طبیعی و زیست‌بوم، در رتبه اول قرار گرفته است (Sajadian, 2020).

بررسی نتایج پژوهش موسی‌زاده و محمدی برای خیابان چهارباغ عباسی اصفهان در ابعاد عینی و ذهنی نشان می‌دهد متغیرهایی چون دسترسی سواره، زیبایی خیابان، وضعیت پاکیزگی، فضای سبز، سازگاری کاربری‌ها، وجود احساس امنیت، خاطره‌انگیزی خیابان، سرزندگی، رضایت، صمیمیت، آرامش و ... بر ارتقای احساس شادمانی کمک می‌کنند (Mousa Zadeh & Mohammadi, 2019: 16).

هدف پژوهش شه‌بازی و همکاران (۱۳۹۹)، تحلیل میزان احساس شادی و سرزندگی یا احساس دل‌مردگی و سرخوردگی شه‌روندان در شهر بم می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد ۶۷ درصد نمونه‌ها احساس شادی و سرزندگی‌شان، کم تا بسیار کم است. مضافاً، که ۸۵ درصد همین افراد از وضعیت مؤلفه‌های شهر شاد یعنی فضای سبز، امکانات ورزشی، امکانات اوقات فراغت و محیط زندگی ناراضی‌اند (shahbazi et al, 2020: 53).

مستند سازی شاخص‌ها و جدول مربوط به آن: برای دهه‌ها، شاخص‌های اقتصادی بر نحوه اندازه‌گیری توسعه‌ی کشورها غالب بوده‌اند. در حالی که این شاخص‌ها برای ثبت رشد و مصرف اقتصادی مهم هستند ولی آن‌ها تصویر کامل رفاه یک ملت را نشان نمی‌دهند (Zakzak & Salem, 2019: 272).

ریچارد استرلین اولین کسی بود که به این سوال که «آیا رشد در درآمد، افزایش شادی را به همراه دارد؟» پاسخ منفی داد. وی نشان داد که در ایالات متحده، طی سال‌های ۱۹۴۶ تا ۱۹۷۴، با وجود دوبرابر شدن درآمد سرانه، شادی در همان سطح قبلی باقی مانده است. تلاش‌های صورت گرفته در بررسی تناقض استرلین، همزمان با شکل‌گیری نهضت شاخص‌سازی در جهان، باعث معرفی شاخص‌های متعددی برای سنجش شادی شد (Samadi Ghorbani & Toghyani, 2016: 94). البته باید توجه داشت که رویکرد اسلام به شادی و مؤلفه‌های آن با رویکرد مورد استفاده در شاخص جهانی شادی یکسان نیست (Ibid, 104).

بر همین اساس، در این پژوهش پس از مرور متون معتبر داخلی و خارجی، کلیدی‌های شاخص‌های سنجشگر فضاهای شهری شاد، استخراج شده است اما از آنجا که برخی شاخص‌ها همپوشانی مفهومی داشته‌اند، یا با شرایط فرهنگی ایران ناهمگون بوده‌اند حذف گردیده‌اند. همچنین از آنجایی که مقیاس این مطالعه فضای شهری شاد است، برخی شاخص‌های ناظر به شرایط فردی و اجتماعی اقتصادی خانوار همچون درآمد و ... که در ادبیات مقیاس شهر شاد مورد بررسی قرار می‌گیرد، لحاظ نشده است. در ضمن از آنجا که کلیدی‌های فضاهای شهری مورد بررسی در درون یک شهر (شهر بوشهر) واقع هستند، شاخص مرتبط با آب و هوا ثابت فرض شده است (جدول ۱).

جدول ۱- مستند سازی شاخص‌های سازنده شهر شاد

شاخص سازنده شهر شاد										
Eisazadeh & Vahdani, 2017.	(Balducci & Checchi, 2۰۰۹:25.)	(Sepe, 2017b: ۷۵)	(SEPE, 2017a: ۷۶-۷۹)	(Walljasper, 2013)	سجادیان و دیگران، ۱۳۹۷	وزیری و دیگران، ۱۳۹۴	سماواتی و رنجبر، ۱۳۹۷	سلیمی سفلی و خطیبی، ۱۳۹۷	موسی زاده و محمدی، ۱۳۹۸	
*			*	*	*		*	*	*	Q۱- میزان استفاده از عناصر طبیعی (آب، نور، گیاه و...)
*					*			*	*	Q۲- میزان توجه به تنوع فضایی با استفاده از رنگ‌های متنوع
						*	*			Q۳- میزان بهرمندی از احساسات مثبت عزت نفس، امید سلامتی، رفاه مادی و... هنگام حضور در فضا
				*	*				*	Q۴- میزان توجه به خلق مکان‌های جمعی به منظور جشن و شادی و رویدادهای شادی آفرین
			*		*				*	Q۵- میزان استفاده از نورپردای شبانه
		*	*	*	*			*	*	Q۶- میزان توجه به مصالح بومی و سبک‌های دارای ارزش تاریخی
*			*	*	*				*	Q۷- میزان تنوع در نقاشی‌های دیواری جهت زیبایی و دلنوازی نما
								*		Q۸- میزان توجه به شکل‌گیری وحدت اجتماعی از طریق تعاملات اجتماعی فضا
								*	*	Q۹- امکان برگزاری مراسم‌های مذهبی، آیینی، بومی و محلی و...
			*	*	*		*	*	*	Q۱۰- میزان تاثیر محیط تمیز و بهداشتی در ایجاد احساس شادی
*	*			*	*			*	*	Q۱۱- میزان بکارگیری سیستم حرکت پیاده و دوچرخه سواری
*			*	*	*				*	Q۱۲- میزان توجه به خلق فضاهای گذران اوقات فراغت، بازی و ورزش
			*	*	*			*	*	Q۱۳- میزان توجه به خلق فضاهای فرهنگی و نمایشگاهی

ادامه جدول ۱- مستند سازی شاخص‌های سازنده شهر شاد

*	*	*	*	*	*	*	Q۱۴- میزان حمایت از پیاده‌مداری و توسعه حمل و نقل عمومی جهت دسترسی
		*				*	Q۱۵- میزان بکارگیری فضاهایی درگیر با حس انسان (بویی مطبوع، صحنه ای جذاب، خاطراتی دلپذیر و...)
		*	*	*	*	*	Q۱۶- میزان احساس تعلق خاطر و حس مکان
		*	*	*	*	*	Q۱۷- میزان توجه به خلق عناصر هویتی و ارزشی
*	*	*	*	*	*	*	Q۱۸- میزان بکارگیری روابط مثبت با دیگر افراد (گفتگو، دیدار چهره به چهره، نشستن در کنار یکدیگر و...)
*	*	*	*	*	*	*	Q۱۹- میزان توجه به توزیع عادلانه امکانات و خدمات شهری و فراهم آوردن امکان دسترسی متعادل برای استفاده کنندگان از فضا
					*		Q۲۰- میزان گسستن از احساسات منفی همچون: اضطراب، ناامیدی، عصبانیت و... هنگام حضور در فضا
*	*			*	*	*	Q۲۱- میزان بکارگیری نظرات و مشارکت کاربران در حل و فصل مشکلات فضا
			*			*	Q۲۲- میزان هدفمند بودن فضا با امتناع از ساخت فضاهای بیپهوده و عدم ایجاد فضای گمشده
		*	*	*	*	*	Q۲۳- میزان امنیت فضا در شب و روز
		*		*	*	*	Q۲۴- میزان بکارگیری کاربری‌های ۲۴ ساعته و تنوع کاربری‌ها

منبع: نگارندگان

مواد و روش تحقیق:

در این پژوهش ابتدا با مطالعات کتابخانه‌ای و متون اسنادی مطالب مورد نیاز جمع‌آوری گردید. با به اتمام رسیدن این گردآوری، شاخص‌های فضاهای شاد شهری مشخص و مستندسازی شد. گام بعدی تبدیل شاخص‌های به دست آمده به پرسشنامه بود که طبق فرمول کوکران و با در نظر گرفتن $p=q=0/5$ و خطای بیشینه ۱۰ درصد حجم نمونه موردی برابر با ۹۶ به دست آمد که به منظور بالا بردن دقت مطالعه و همچنین با توجه به تعداد داده مناسب برای تحلیل عاملی، در نهایت ۱۰۲ پرسشنامه در سه فضای شهری به عنوان نمونه‌های مورد مطالعه توزیع گردید (هر فضای شهری ۳۴ پرسشنامه). برای ساخت نظریه‌ی شهر شاد، کشف عوامل سازنده‌ی آن، سنجش و مقایسه‌ی امتیاز شادی هر یک از این سه فضای شهری از این عوامل، از تحلیل عاملی اکتشافی در نرم افزار spss استفاده شده است. در ادامه با در نظر داشتن عوامل به دست آمده به عنوان متغیر مستقل و شاخص میزان رضایتمندی کلی از شادی فضای شهری به عنوان متغیر وابسته و با انجام تحلیل رگرسیونی، به رتبه‌بندی علی عوامل سازنده‌ی شادی فضا پرداخته شد. در انتها برای اولویت بندی راهکارها مبتنی بر شاخص‌ها، از ضرب بار عاملی شاخص در بتای عامل در میانگین نارضایتی شاخص، استفاده شده است.

در این پژوهش همچون دیگر پژوهش‌های مرور شده، از روش‌شناسی ذهنی مبتنی بر تحلیل پرسش‌نامه نیز استفاده شده است که مراجعه‌ی مستقیم به افراد جامعه‌ی آماری و پرسش از آن‌ها قابلیت اعتمادپذیری و صحت داده‌ها را به طرز قابل توجهی بالا می‌برد. در ادامه تفاوت پژوهش مذکور با پژوهش‌های قبلی، در بعد روش‌شناسی مطرح می‌گردد. به لحاظ روش‌شناسی، مطابق با بررسی پژوهش‌های صورت‌گرفته مشخص شد که ارائه‌ی یک روش تحلیل آماری مناسب برای سنجش شادی فضای شهری و ارائه‌ی راهکارهای مداخله‌ی مبتنی بر این رویکرد، تا به حال کمتر موضوع بحث قرار گرفته است. در این راستا شاخص‌های پرسش‌نامه‌ای از طریق روش تحلیل عاملی مورد تحلیل قرار گرفت. علت اصلی پرداختن به روش تحلیل عاملی اکتشافی در این پژوهش به این موضوع برمی‌گردد که تحلیل عاملی اکتشافی بیانگر یک رویکرد استقرایی است که در آن پژوهشگران با استفاده از یک راهبرد از پایین به بالا از مشاهده‌های خاص نتیجه‌گیری می‌کنند. همچنین خلاصه‌سازی تعداد زیادی متغیر در یک یا چند عامل اصلی، یکی از مزایای اصلی تحلیل عاملی در مقایسه با روش‌های مشابه است. بدین ترتیب که در آن ارتباط پنهان بین تمامی متغیرها با هم برقرار شده و در نهایت مؤثرترین عوامل که قدرت تبیین‌کنندگی بیشتری نسبت به سایرین دارند، توسط پژوهشگر شهری کشف و شناسایی می‌شوند. از سوی دیگر شیوه‌های نیرومند موجود در این روش، آن را از اعمال نظرهای سلیقه‌ای کارشناسی مجزایانموده و منطقی‌های ریاضی و آزمون‌های آماری را جای‌گزین آن می‌سازد. استفاده از امتیاز میانگین عامل‌ها در تحلیل عاملی، امکان اولویت‌بندی فضاهای شهری و مقایسه‌ی کیفیت آن‌ها را با یک روش علمی و کمی معتبر در مقایسه با پژوهش‌های قبلی ممکن ساخته است.

معرفی نمونه‌های موردی:

در فضاهای پیاده کیفیت‌های اولیه فضاهای شهری و ادراک شهروندان از فضای شهری عمیق‌تر است. پیاده راه‌ها مهم‌ترین فضاهای شهری هستند که می‌توانند تحقق بیشتری به شادی شهری ببخشند (Samavati & Ranjbar, 2019: 6). همچنین پارک‌های شهری، فضای مناسبی برای دور هم بودن و کنش متقابل اجتماعی را فراهم می‌آورند. این گونه مکان‌ها برای شهرها و محله‌های شهر لازمند زیرا آنها روابط اجتماعی و شادمانی افراد را افزایش می‌دهند (Bastani & Malekipour, 2016: 8). بر این اساس دو پیاده راه و یک پارک شهری بعنوان نمونه‌های مطالعاتی این پژوهش انتخاب شده است.

پارک ریشهر: پارک ساحلی ریشهر دارای امکانات رفاهی و تفریحی مختلفی از جمله قایق سواری بوده و چشم انداز بی نظیری به آب‌های نیلگون خلیج فارس دارد. محیط این ساحل برای خانواده‌ها بسیار مناسب است. فضای زیاد و داشتن پارک در کنار این ساحل این مزیت را ایجاد کرده تا کاربران با خیال راحت به آن مراجعه کرده و ساعاتی را در آنجا باشند.

پیاده راه ساحلی (حداصل کافه دلفین تا پارک شورا): این پیاده راه در خیابان خلیج فارس و همجوار با دریاست. نزدیکی و ترکیب دو فضای شهری پارک شورا و کافه دلفین همچون اشتراک شادی در دو خانواده صمیمی است. زیرا بخش کافه دلفین با دارا بودن رستوران‌ها، کافه‌ها، مراکز تجاری و خرید و... روبروی دریا محیطی جذاب و دلنشین را فراهم آورده است. پارک شورا نیز با طراحی فضای جذاب خود مکانی ویژه برای بازی کودکان، گردهمایی‌های عمومی و مراسمات و جشن‌ها و شادی‌ها به ارمغان آورده است. از جاذبه‌های اطراف این دو فضای شهری می‌توان به پارک پرندگان، رستوران قوام، مدرسه تاریخی سعادت، آب انبار فوام بوشهر، بافت تاریخی بوشهر و... اشاره کرد.

پیاده راه لیان غربی: پیاده راه لیان از شاخص‌ترین فضاهای شهر بوشهر است، این پیاده راه از شمال به محله کوتی (یکی از چهار محل بافت قدیم بوشهر)، از جنوب به مراکز خرید، از غرب به ساحل خلیج فارس و از شرق محدود به میدان انقلاب از قدیمی‌ترین و اصلی‌ترین گره‌های شهری می‌باشد. در حال حاضر قسمتی از غرب خیابان لیان، از میدان انقلاب تا تقاطع خیابان معلم به علاوه یک خیابان فرعی متقاطع با آن (دانش آموز)، حداقل پیاده‌راه لیان غربی و خیابان شهدا به حرکت پیاده اختصاص پیدا کرده اند. اگرچه این اقدام به سرزندگی فضای شهری و امنیت حضور پیاده کمک کرده است اما جزییات اجرایی، مبلمان و کفسازی این معابر متناسب با نیازهای حضور پیاده و کاربری‌های پیرامون نمی‌باشد. سرزندگی پیاده‌راه لیان در هنگام شب از نکات قابل توجه در این مسیر می‌باشد.

شکل ۱- وضع موجود نمونه‌های موردی (منبع: نگارندگان)

بحث و ارائه یافته‌ها:

تحلیل و تفسیر وضعیت موجود: در این پژوهش به منظور کاربست روش تحلیل عاملی، شاخص‌ها در قالب پرسشنامه مورد سنجش قرار گرفته است. پس از استخراج اطلاعات از پرسشنامه‌ها و وارد کردن آنها در نرم‌افزار SPSS اقدام به تشکیل ماتریس اولیه اطلاعات شد که در این گزارش، ماتریسی متشکل از سه فضای شهری در بوشهر بعنوان ردیف‌های ماتریس و ۲۴ شاخص تبیین کننده شهرشاد به عنوان ستون‌های ماتریس، به عنوان ماتریس اولیه اطلاعات تشکیل شد. مطابق با جدول ۲، آزمون‌های اعتبارسنجی داده‌ها برای استفاده در مدل تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفته است که مقادیر به دست آمده بیانگر مناسب بودن آنهاست.

جدول ۲- مقادیر آزمون‌های کایزر مییر اولکین و بارتلت در شناسایی رویکرد شهرشاد

آزمون کفایت نمونه‌گیری کایزر مییر اولکین		۰/۸۲۳
آزمون کروییت بارتلت	کای اسکوتر	۸۹۷/۲۸۰
	درجه آزادی	۲۷۶
	سطح معناداری	۰/۰۰۰

منبع: نگارندگان

در گام بعد به محاسبه ماتریس محاسبات مقدماتی پرداخته می‌شود، که در آن واریانس تبیین شده به وسیله هر عامل مشخص می‌شود. مطابق با جدول ۳ در نهایت ۷ عامل به عنوان عوامل تبیین کننده شهرشاد در شهر بوشهر مشخص شد. مقدار ویژه کلیه این عوامل استخراجی بیشتر از ۱ می‌باشد. درصد تبیین کنندگی واریانس برای عامل اول برابر با ۱۴/۲۶۶، برای عامل دوم برابر با ۱۱/۱۱۱ و برای عامل سوم برابر با ۱۱/۰۳۱ می‌باشد. همچنین مجموع واریانس جمعی این ۷ عامل استخراجی برابر با ۶۵/۷۳۴ می‌باشد. یعنی در مجموع حدود ۶۵/۷۳۴ درصد از شهر شاد را تبیین می‌کنند.

جدول ۳- مجموع واریانس تبیین شده عوامل مؤثر بر شناسایی شهرشاد در بوشهر (منبع: نگارندگان)

عوامل	مجموع ضرایب عامل چرخش داده شده		
	کل	درصد از واریانس	درصد از واریانس جمعی
۱	۳/۴۲۴	۱۴/۲۶۶	۱۴/۲۶۶
۲	۲/۶۶۷	۱۱/۱۱۱	۲۵/۳۷۷
۳	۲/۶۴۷	۱۱/۰۳۱	۳۶/۴۰۸
۴	۲/۴۴۷	۱۰/۱۹۴	۴۶/۶۰۲
۵	۱/۸۹۶	۷/۹۰۱	۵۴/۵۰۳
۶	۱/۳۸۳	۵/۷۶۲	۶۰/۲۶۵
۷	۱/۳۱۳	۵/۴۶۹	۶۵/۷۳۴

منبع: نگارندگان

بعد از تعیین واریانس هر یک از عوامل تبیین کننده شهر شاد ماتریس عاملی را دوران داده تا هر یک از شاخص‌های مربوطه بیشترین ارتباط را با عوامل مربوطه به دست آورند و شرایط را برای نامگذاری و شناسایی عوامل مربوطه به مدد امتیاز هر شاخص از عامل تسهیل نمایند که نتایج آن در ماتریس دوران یافته عوامل (جدول ۴)، آمده است.

جدول ۴- بارهای عاملی شاخص‌های شهرشاد از عوامل هفت‌گانه منتخب

شاخص سازنده شهر شاد	عوامل						
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
Q _۱			۰/۸۱۷				
Q _۲							۰/۶۹۵
Q _۳	۰/۴۳۶		۰/۶۱۳				
Q _۴			۰/۴۹۴				
Q _۵						۰/۷۹۱	
Q _۶				۰/۶۸۹			
Q _۷				۰/۶۵۹			

Q۸	۰/۴۸۸			۰/۴۳۸		
Q۹		۰/۵۲۴			۰/۵۲۳	
Q۱۰					۰/۸۱۱	
Q۱۱					۰/۵۸۰	
Q۱۲		۰/۵۵۳	۰/۵۹۲			
Q۱۳		۰/۶۴۷				
Q۱۴		۰/۷۳۲				
Q۱۵	۰/۴۹۶		۰/۵۷۲			
Q۱۶	۰/۷۵۹					
Q۱۷				۰/۵۶۳		
Q۱۸	۰/۶۸۶					
Q۱۹	۰/۵۷۰					
Q۲۰			۰/۵۵۴			۰/۴۳۸
Q۲۱				۰/۴۹۳	۰/۴۵۸	
Q۲۲	۰/۶۲۳					
Q۲۳	۰/۵۲۵					
Q۲۴		۰/۶۳۸		۰/۴۳۰		

منبع: نگارندگان

بعد از ایجاد ماتریس دوران یافته عوامل و با استفاده از جایگاه شاخص‌های ۲۴ گانه تبیین کننده شهر شاد در عوامل هفت گانه، باید عوامل را تفسیر و نامگذاری نمود. این مرحله به شکل زیر انجام گرفته است:

عامل اول: این عامل ۱۴/۲۶۶ درصد از کل واریانس را توضیح می‌دهد. این عامل بیشترین نقش را در تبیین شهر شاد در شهر بوشهر ایفا می‌کند. با ملاحظه ماتریس عاملی دوران یافته مشاهده می‌شود که این عامل با متغیرهای میزان احساس تعلق خاطر و حس مکان، میزان بکارگیری روابط مثبت با دیگر افراد، میزان هدفمند بودن فضا با امتناع از ساخت فضاهای بیهوده و عدم ایجاد فضای گمشده، میزان توجه به توزیع عادلانه امکانات و خدمات شهری و فراهم آوردن امکان دسترسی متعادل برای استفاده کنندگان از فضا، میزان امنیت فضا در شب و روز، میزان توجه به شکل‌گیری وحدت اجتماعی از طریق تعاملات اجتماعی فضا در شهر بوشهر بیشترین ارتباط را دارا می‌باشد. این عامل را می‌توان تحت عنوان «تعاملات اجتماعی» تفسیر و نامگذاری کرد.

عامل دوم: این عامل ۱۱/۱۱۱ درصد از کل واریانس را توضیح می‌دهد و با توجه به نتایج با متغیرهای میزان حمایت از پیاده‌مداری و توسعه حمل و نقل عمومی جهت دسترسی، میزان توجه به خلق فضاهای فرهنگی و نمایشگاهی، میزان بکارگیری کاربری‌های ۲۴ ساعته، امکان برگزاری مراسم‌های مذهبی، آیینی، بومی و محلی و... بیشترین رابطه را دارا می‌باشد. این عامل را می‌توان «امکان فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی» نامگذاری کرد.

عامل سوم: سهم این عامل در تبیین و توضیح واریانس ۱۱/۰۳۱ درصد می‌باشد. این عامل با متغیرهای میزان استفاده از عناصر طبیعی، میزان بهره‌مندی از احساسات مثبت همچون؛ عزت نفس، امید، سلامتی، رفاه مادی و... هنگام حرکت در فضا، میزان توجه به خلق فضاهای گذران اوقات فراغت، بازی و ورزش، میزان بکارگیری فضاهایی درگیر با حس انسان، میزان گسستن از احساسات منفی همچون؛ اضطراب، ناامیدی، عصبانیت و...، میزان توجه به خلق مکان‌های جمعی به منظور جشن و شادی و رویدادهای شادی‌آفرین هنگام حرکت در فضا بیشترین ارتباط را دارا می‌باشد. این عامل را می‌توان «سرزندگی» نامگذاری نمود.

عامل چهارم: این عامل با متغیرهای میزان توجه به مصالح بومی و سبک‌های دارای ارزش تاریخی، میزان تنوع در نقاشی‌های دیواری جهت زیبایی و دلنوازی نما، میزان توجه به خلق عناصر هویتی و ارزشی، میزان بکارگیری از نظر و مشارکت کاربران در حل و فصل مشکلات فضا ارتباط معناداری دارد و ۱۰/۱۹۴ درصد از کل واریانس را توضیح می‌دهد. این عامل را می‌توان «فرصت‌هایی برای شخصی سازی فضا و مشارکت» تفسیر و نامگذاری کرد.

عامل پنجم: این عامل ۷/۹۰۱ درصد از واریانس را توضیح می‌دهد و با متغیرهای میزان تاثیر محیط تمیز و بهداشتی در ایجاد احساس شادی، میزان بکارگیری سیستم حرکت پیاده و دوچرخه سواری در ایجاد حس شادی ارتباط تنگاتنگی را دارا می‌باشد. بنابراین این عامل را می‌توان «بهداشت محیط» نامگذاری نمود.

عامل ششم: سهم این عامل در تبیین واریانس ۵/۷۶۲ درصد می‌باشد. این عامل با متغیر میزان استفاده از نورپردازی شبانه ارتباط معنادار دارد. این عامل را می‌توان «امنیت» نام نهاد.

عامل هفتم: این عامل با متغیر میزان توجه به تنوع فضایی با استفاده از رنگ‌های متنوع ارتباط معنادار دارد و ۵/۴۶۹ درصد از

واریانس را توضیح می‌دهد. این عامل را می‌توان تحت عنوان «تنوع و جذابیت» نام نهاد. پس از نامگذاری عوامل، باید به مشخص نمودن امتیاز هر فضای شهری از هر عامل یا به عبارتی محاسبه ماتریس امتیازات عاملی پرداخت. در این مرحله امتیاز هر یک از عوامل ۷ گانه در هر فضای شهری مشخص می‌شود.

جدول ۵- امتیازات عاملی فضاهای شاد شهری بوشهر از هر یک از عوامل شهرشاد شناسایی شده

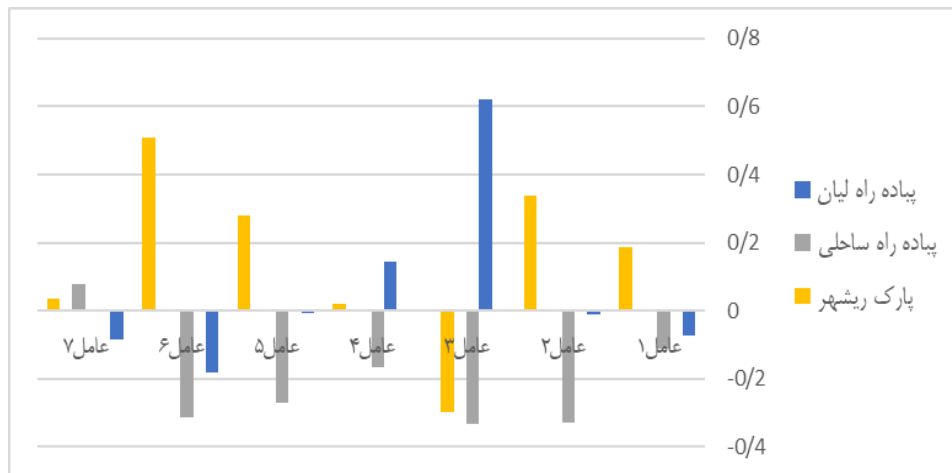
عامل	تعاملات اجتماعی	امکان فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی	سرزندگی	فرصت‌هایی برای شخصی سازی فضا و مشارکت	بهداشت محیط	امنیت	تنوع و جذابیت	امتیاز نهایی
پیاده راه لیان	-۰/۰۷۴	-۰/۰۰۹	۰/۶۲	۰/۱۴۶	-۰/۰۰۸	-۰/۱۸۳	-۰/۰۸۳	۰/۴۰۸
پیاده راه ساحلی	-۰/۱۱۲	-۰/۳۳۷	-۰/۳۳۳	-۰/۱۶۷	-۰/۲۶۹	-۰/۳۱۳	۰/۰۷۷	-۱/۴۴۷
پارک ریشهر	۰/۱۸۶	۰/۳۴	-۰/۲۹۶	۰/۰۲۱	۰/۲۸۲	۰/۵۰۸	۰/۰۳۵	۱/۰۷۹

منبع: نگارندگان

جدول ۵ ماتریس امتیازات عاملی را به تفکیک هر فضای شهری نشان می‌دهد. بعنوان مثال، امتیاز پیاده راه لیان از عامل اول که تحت عنوان تعاملات اجتماعی نامگذاری شد برابر با -۰/۰۷۴ است. همچنین امتیاز کل هر یک از نمونه های موردی از کلیه عامل‌ها بدست آمده است که پارک ریشهر با داشتن امتیاز ۱/۰۷۹ بیشترین امتیاز کل را دارا می‌باشد. یعنی به طور کلی پارک ریشهر در زمینه برخورداری از شاخص‌های رویکرد شهرشاد دارای وضعیت بهتری می‌باشد.

مطابق با مشاهدات میدانی پارک ریشهر به دلایل وجود برگزاری مسابقات فرهنگی و تفریحی، کنسرت‌های موسیقی با گروه‌های موسیقی محلی، فضای سبز مطلوب و همجواری با ساحل زیبای دریا که به ترتیب تبیین کننده عوامل امکان فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی و سرزندگی در فضاهای شاد شهری با توجه به یافته های پژوهش می‌باشند، بدرستی بالاترین امتیاز شایسته این پارک است. همچنین پیاده راه لیان بعد از پارک ریشهر بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. در این فضای شهری وجود مکان‌های جمعی به منظور جشن و شادی نظیر میدان انقلاب (ششم بهمن)، حضور دست فروشان و تشکیل دادن پاتوقی برای خود، تنوع فضایی و تنوع

کاربری‌های؛ تجاری، اداری، تفریحی و... (مراکز خرید موبایل، لباس فروشی، شعبه مرکزی بانک ملی و بانک صادرات، کافه آوازه و...) عامل سرزندگی را تقویت می‌سازند. هرچند در مقایسه با پارک ریشهر، در پیاده راه لیان به نسبت از عناصر طبیعی کمتری استفاده شده است اما بطور کلی عامل سرزندگی در پیاده راه لیان به نسبت پارک ریشهر بالاتر می‌باشد. از طرفی پیاده راه ساحلی نیز عاری از عوامل سازنده شاد شهری نبوده. وجود راسته‌ای از کافه‌ها (دلفین، بوجیکا و...)، رستوران‌ها (رستوران فانوس، رستوران ایتالیایی سل و...) و مراکز خرید (خانه هنری آریا دخت و...) در حاشیه ساحل حس تنوع و جذابیت فوق العاده‌ای را برای کاربران فضا فراهم می‌آورد. همچنین فضای مرکزی پارک شورا به گونه‌ای طراحی شده است که مکان مناسبی را برای گردهمایی‌های عمومی و برگزاری مسابقات و مراسمات مذهبی و رویدادهای شادی آفرین فراهم می‌سازد. اما این فضای شهری بدلیل عبوری بودن، چندان فرصت مناسبی را برای شخصی سازی و مشارکت کاربران به نسبت دو فضای شهری دیگر فراهم نمی‌کند. به منظور نمایش بهتر تفاوت نمونه‌های موردی نمودار میله ای آن نیز ترسیم شده است.

نمودار ۱- مقایسه امتیازات عاملی فضاهای شاد شهری بوشهر (منبع: نگارندگان)

با بررسی تفصیلی‌تر امتیازات، همانطور که در نمودار ۱ نیز مشاهده می‌شود، بیشترین اختلاف عامل‌های فضای شاد شهری مربوط به عامل سوم (سرزندگی) می‌باشد. این مسئله نشان می‌دهد میزان سرزندگی در پیاده راه لیان نسبت به پیاده راه ساحلی و پارک ریشهر از کیفیت مناسب تری برخوردار است. وجود کاربری‌های متنوع (اداری، مذهبی، تجاری، آموزشی و...) در پیاده راه لیان، این فضای شهری را سرزنده-تر از دو فضای شهری دیگر ساخته است. درضمن استفاده از تنوع رنگی در بدنه (بکارگیری تابلوهای تبلیغاتی جذاب، رنگ آمیزی جداره‌ها، مرمت و احیای بناهای قدیمی و...) و کف این پیاده راه، کیفیت سرزندگی این فضای شهری را دوچندان کرده است. اگرچه رفت و آمد وسایل نقلیه موتوری در این فضای شهری به طور مناسب کنترل نشده است، اما مردم هنوز هم این فضای شهری را برای گذراندن اوقات فراغت بر می‌گزینند. همچنین اختلاف عامل ششم (امنیت) در پارک ریشهر نسبت به دو فضای شهری دیگر قابل توجه است. که بیانگر ضعف پیاده راه لیان و پیاده راه ساحلی در عامل امنیت است. می‌توان گفت کمبود روشنایی در این دو پیاده راه شهری از عوامل بی‌توجهی به این عامل است. از سویی این فضاهای شهری ۲۴ساعته نبوده و پس از تعطیلی کسبه و عدم حضور مردم حس امنیت پایینی را به کاربران القا می‌کند. در صورتیکه پارک ریشهر بدلیل فاصله‌ای که با مرکز شهر و نواحی شمالی شهر دارد، مردم خواهان گذراندن اوقات فراغت بیشتری در این مکان می‌باشند. بنابراین بدلیل وجود دریا و استقبال مردم برای گذراندن تفریح در کنار آن و همچنین عدم حضور وسایل نقلیه برای به خطر انداختن آسایش و ایمنی کاربران، اکثر اوقات این پارک شلوغ بوده و مردم احساس امنیت بالایی دارند.

تحلیل و تفسیر وضعیت مطلوب و اولویت‌بندی عوامل مداخله: به منظور رتبه‌بندی عوامل سازنده‌ی فضای شهری شاد و در ادامه به منظور ارائه راهکار جهت ارتقای وضعیت شادی فضاهای شهری از تحلیل رگرسیونی چند متغیره استفاده شد. در این تحلیل به منظور نشان دادن میزان تأثیرگذاری هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته می‌توان از ضرایب پتا استفاده کرد. در جدول شماره ۶ ضرایب همبستگی چندگانه، ضریب

تعیین، ضریب تعیین تعدیل‌یافته و خطای معیار برآورد برای هر یک از مراحل انجام تحلیل رگرسیون محاسبه گردیده است؛ بنابراین با مراجعه به ردیف شماره ۷ این جدول می‌توان بیان کرد که میزان همبستگی متغیر میزان شادی فضای شهری در یک ترکیب خطی با متغیرهای وارد شده در معادله برابر با ۰/۸۲۸ می‌باشد. همچنین ضریب تعیین حاصل برابر با ۰/۶۸۵ و ضریب تعیین تعدیل‌یافته برابر با ۰/۶۶۱ گزارش شده است؛ یعنی در واقع حدود ۶۶/۱ درصد از واریانس متغیر میزان شادی فضای شهری از طریق متغیرهای مستقل تبیین و توجیه شده است. از دیگر خروجی‌های این جدول مقدار آزمون دوربین واتسون می‌باشد. چنانچه مقدار این آزمون تقریباً بین ۲ تا ۴ باشد، خودهمبستگی بین داده‌ها وجود ندارد و انجام تحلیل رگرسیونی با مشکل روبرو نیست. همچنین اگر مقدار این آزمون کمتر از ۲ یا بیشتر از ۴ باشد، تحلیل نیازمند اصلاح است. در این گزارش مقدار آزمون دوربین واتسون برابر با ۲/۰۲۶ محاسبه گردید که به معنی آن است که خودهمبستگی بین داده‌ها وجود نداشته و انجام تحلیل رگرسیونی با مشکل روبرو نیست.

جدول ۶- خلاصه مدل

مدل	ضرایب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل یافته	خطای معیار برآورد	آزمون دوربین واتسون
۱	۰/۵۲۵	۰/۳۷۶	۰/۲۶۹	۰/۷۸۱	
۲	۰/۷۲۸	۰/۵۳۰	۰/۵۲۱	۰/۶۳۳	
۳	۰/۷۵۸	۰/۵۷۵	۰/۵۶۲	۰/۶۰۵	
۴	۰/۷۸۱	۰/۶۱۱	۰/۵۹۵	۵۸۲	
۵	۰/۸۰۱	۰/۶۴۲	۰/۶۲۴	۰/۵۶۱	
۶	۰/۸۱۶	۰/۶۶۶	۰/۶۴۴	۰/۵۴۵	
۷	۰/۸۲۸	۰/۶۸۵	۰/۶۶۱	۰/۵۳۲	۲/۰۲۶

منبع: نگارندگان

جدول ۷ محاسبات نهایی تحلیل رگرسیونی است که با روش Stepwise به دست آمده است. مطابق با این جدول در نهایت ۷ عامل به همراه اهمیت نسبی هر یک از متغیرهای مستقل در تبیین متغیر وابسته استخراج شده است. در جدول مربوطه در هر ستون مقدار ثابت عرض از مبدأ معادله رگرسیون (Constant)، ضرایب استاندارد نشده (B)، خطاهای معیار ضرایب رگرسیون و مقدار ثابت (Std Error)، ضرایب استاندارد شده یا میزان تأثیر استاندارد شده متغیر مستقل در تبیین متغیر وابسته (Beta)، برای آزمون معناداری ضریب (آزمون T) مشخص شده است. آزمون T به همراه سطح معناداری محاسبه شده (sig) نشان دهنده معناداری تأثیر هر متغیر در معادله رگرسیونی است. هرچقدر میزان ضریب استاندارد شده عوامل (بتا) بیشتر باشد، اهمیت آن متغیر مستقل بیشتر می‌گردد. همان‌طور که در جدول ۷ مشخص گردیده، عامل سرزندگی با دارا بودن ضریب بتای ۰/۵۲۵ بیشترین تأثیر را در تبیین متغیر وابسته ایفا می‌کند. عامل «تعاملات اجتماعی» با دارا بودن ضریب بتای ۰/۵۰۴ در مرتبه دوم و عامل «تنوع و جذابیت» نیز با دارا بودن ضریب بتای ۰/۲۱۲ در مرتبه سوم تأثیرگذاری بر متغیر وابسته قرار دارد.

جدول ۷- جزئیات مدل نهایی عوامل تبیین کننده فضای شهری شاد

سطح معناداری	T آزمون	ضرایب استاندارد نشده		مدل منتخب	
		B	خطای معیار		
۰/۰۰۰	۵۲/۵۰۵	Beta	۰/۰۵۳	۲/۷۶۵	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۹/۰۷۴	۰/۵۲۵	۰/۰۵۳	۰/۴۸۰	عامل سرزندگی
۰/۰۰۰	۸/۷۰۵	۰/۵۰۴	۰/۰۵۳	۰/۴۶۱	عامل تعاملات اجتماعی
۰/۰۰۰	۳/۶۶۲	۰/۲۱۲	۰/۰۵۳	۰/۱۹۴	عامل تنوع و جذابیت
۰/۰۰۲	۳/۲۵۸	۰/۱۸۹	۰/۰۵۳	۰/۱۷۲	عامل فرصت‌هایی برای شخصی سازی فضا و مشارکت
۰/۰۰۳	۳/۰۷۶	۰/۱۷۸	۰/۰۵۳	۰/۱۶۳	عامل امنیت
۰/۰۱۰	۲/۶۳۰	۰/۱۵۲	۰/۰۵۳	۰/۱۳۹	عامل بهداشت محیط
۰/۰۱۸	۲/۳۹۹	۰/۱۳۹	۰/۰۵۳	۰/۱۲۷	عامل امکان فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی

منبع: نگارندگان

در ادامه می‌توان با ضرب ۳ مقدار «ضریب بار عاملی متغیر»، «بتای عامل» و «میزان ناراضی متغیر»، به رتبه‌بندی متغیرها به عنوان اولویت‌های ارتقای شادی در فضاهای شهری بوشهر دست یافت (میزان ناراضی از تفاضل میانگین رضایتمندی متغیر از عدد شش به دست می‌آید). در جدول ۸ متغیرهای دارای اولویت برای ارتقای شادی در محدوده مورد مطالعه مشخص شده است.

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها:

در پژوهش صورت گرفته، عوامل موثر و شاخص‌های سازنده بر ارتقا شادی در محیط‌های شهری شناسایی شدند. هفت عامل تعاملات اجتماعی، امکان فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی، سرزندگی، فرصت‌هایی برای شخصی سازی فضا و مشارکت، بهداشت و ایمنی، امنیت، تنوع و جذابیت بعنوان عوامل سازنده شهر شاد شناخته شدند. همانند برخی از پژوهش‌های صورت گرفته، پژوهش حاضر نیز توجه خود را به شاخص‌های عینی و ذهنی موثر در شهر شاد بطور متعادل پیش برده است. همچنین پژوهش‌های پیشین دید گسترده تری نسبت به

موضوع شهر شاد داشته اند و تمامی ابعاد اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، جغرافیایی، روانشناسی، برنامه ریزی و زیست محیطی را در کیفیت سازنده شهر شاد موثر می‌دانستند که این عوامل سنجش میزان شادی را با مشکل روبرو می‌ساخت، اما پژوهش حاضر با دسته بندی این ابعاد و میزان اهمیت آنها در فضای شهری به ارائه شاخص ها و عواملی که تبیین کننده شهر شاد می‌باشند، پرداخته است.

تطبیق نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد عامل فرصت برای روابط شخصی در فضا از پژوهش بالدوکی و چچی (۲۰۰۹)، با شاخص میزان روابط مثبت با یکدیگر از طریق گفتگو، دیدار چهره به چهره و ... از عامل تعاملات اجتماعی، و عامل عدالت اجتماعی از پژوهش دیمیتریس بالاس (۲۰۱۳)، با شاخص میزان توجه به توزیع عادلانه‌ی امکانات و خدمات شهری از عامل دارای مرتبه‌ی دوم تأثیرگذاری بر فضای شهری شاد در این پژوهش، یعنی عامل تعاملات اجتماعی، همخوانی دارد. برخی از شاخص‌های پژوهش والچاسپر (۲۰۱۳) همچون امکان حمل و نقل راحت، با نتایج این پژوهش همخوانی دارد و برخی از شاخص‌های پژوهش مذکور همچون امکان افزایش تراکم، دارای همخوانی لازم با نتایج این پژوهش نیست. اغلب اصول منشور شادی سه‌په (۲۰۱۷) و اغلب شاخص‌های پژوهش عیسی زاده و وحدانی (۲۰۱۷)، در این پژوهش نیز مورد بررسی قرار گرفته است که همگی دارای تأثیر مثبت بر فضای شهری شاد است. شاخص‌هایی چون میزان استفاده از آب و گیاهان، تنوع رنگ، اولویت پیاده و ... در انطباق با نتایج پژوهش فرانسیسکو بنیتا و همکاران (۲۰۱۹)، عامل سرزندگی از این پژوهش با شاخص توجه به خلق فضاهای گذران اوقات فراغت و ورزش و بازی، نقش بالایی را به دست آورد. همچنین در انطباق با نتیجه‌ی پژوهش سجادیان و همکاران (۱۳۹۹)، که عامل محیط طبیعی و زیست بوم در اولویت اول اثر گذاری بر شهر شاد قرار گرفت، عامل سرزندگی از این پژوهش با شاخص‌های زیست محیطی همچون میزان استفاده از عناصر طبیعی (آب، نور، گیاه و ...)، در مرتبه‌ی اول تأثیرگذاری بر ایجاد فضای شهری شاد قرار گرفت. در انطباق با پژوهش سماواتی و رنجبر (۱۳۹۷)، متغیرهای کالبدی و فرمی و مقیاس فضای شهری برای بررسی شهر شاد، مورد توجه این پژوهش نیز بود. تأکید مطالعه‌ی عبدالله پور و همکاران (۲۰۲۱) بر عامل تعاملات کالبدی و مکانی بود. موضوع تعاملات اجتماعی در این پژوهش نیز در زمره‌ی عوامل اثر گذار بوده است.

متغیر آلودگی هوا از پژوهش کان ادو و دی گارسیا (۲۰۱۳)، عامل قابلیت دسترسی از پژوهش سه‌په (۲۰۱۷)، متغیر دسترسی از پژوهش موسی زاده و محمدی (۱۳۹۸)، به طور غیر مستقیم با شاخص میزان حمایت از پیاده‌مداری و توسعه‌ی حمل و نقل عمومی از این پژوهش مرتبط است ولی این عامل دارای تأثیرگذاری بالایی نشد. دلیل این امر آن است که اقلیم گرم و شرجی بوشهر یکی از موانع برای توسعه‌ی پیاده‌مداری در این شهر است. همچنین اتوبوس‌های شهری موجود در بوشهر به دلیل عدم برخورداری از امکاناتی چون کولر، تعداد ایستگاه‌های کم در سطح شهر و حرکت نامنظم، استقبال خاصی در شهر ندارد. در تضاد با نتایج پژوهش بنیتا و همکاران (۲۰۱۹)، عامل امکان فعالیت‌های فرهنگی و تفریحی همچون فضاهای فرهنگی نمایشگاهی نقش بالایی را در شادی فضاهای مورد مطالعه به دست نیاورد. علت آن است که در فضاهای مورد مطالعه شاهد برپایی نمایشگاه‌های خاصی نیستیم و البته این موضوع جزو مسائل دارای اهمیت این فضاها نبوده است. در تضاد با تحقیق زنگی آبادی و میرزایی (۱۳۹۹)، متغیرهای مدیریتی و اجتماعی اقتصادی کمتر مورد توجه این پژوهش قرار گرفت. یکی از دلایل اصلی آن این است که مقیاس این تحقیق خردتر و در حد فضای شهری بوده و بیشتر جنبه‌های طراحی فضای را مد نظر قرار داده است. هر چند متغیر میزان توجه به خلق مکان‌های جمعی، به مثابه یک متغیر اجتماعی، مورد تأکید این پژوهش بود. در تضاد با پژوهش موسی زاده و محمدی (۱۳۹۸)، اگر چه شاخص‌های پاکیزگی و جمع‌آوری زباله و آلودگی، با عامل بهداشت محیط از این پژوهش مرتبط بودند ولی در زمره‌ی عوامل مؤثر قرار نگرفتند. علت آن است که در فضاهای مورد مطالعه مسأله‌ی پاکیزگی و بهداشت خیلی حاد نبوده است. در ضمن پاکیزگی شهر اصفهان و برداشت مردم این شهر، اهمیت این موضوع را در پژوهش مذکور بالا برده است. خاص بودن خیابان چهار باغ و گردشگر پذیر بودن آن نیز در بالا رفتن اهمیت این موضوع اثر گذار بوده است.

مطابق با نتایج پارک ریشهر از عوامل فضای شهری شاد دارای وضعیت بهتری نسبت به دو فضای دیگر است. همچنین با در نظر داشتن عوامل هفت گانه به‌عنوان متغیر مستقل و شاخص میزان رضایتمندی از شادی فضای شهری به‌عنوان متغیر وابسته مشاهده شد عامل سرزندگی بیشترین تأثیر را در تبیین متغیر وابسته ایفا می‌کند. در پایان امتیاز عدم برخورداری برای هر یک از شاخص‌های مرتبط با عوامل محاسبه شد که بر اساس این امتیاز اولویت مداخله در شاخص‌ها در کیفیت فضاهای شهری ۳ گانه تعیین گشت.

جدول ۸ - اولویت‌بندی متغیرهای ارتقای شادی در ۳ فضای شهری بوشهر

اولویت			امتیاز نهایی (XYZ)			میانگین نارضایتی (Z)			ضریب بتای عامل (y)	امتیاز شاخص در عامل (x)	متغیرها	عامل
پارک ریشهر	پیاده راه ساحلی	پیاده راه لیان غربی	پارک ریشهر	پیاده راه ساحلی	پیاده راه لیان غربی	پارک ریشهر	پیاده راه ساحلی	پیاده راه لیان غربی				
۱	۱	۲	۱/۴۸۹	۱/۴۵۱	۱/۱۲۳	۳/۴۷۱	۳/۳۸۲	۲/۶۱۸	۰/۵۲۵	۰/۸۱۷	Q۱	سرزندگی
۸	۱۰	۱۰	۰/۷۶۱	۰/۸۴۸	۰/۷۴۰	۳/۳۲۴	۳/۷۰۶	۳/۲۳۵		۰/۴۳۶	Q۳	
۵	۴	۹	۰/۸۹۶	۱/۰۵۱	۰/۷۶۸	۲/۸۸۲	۳/۳۸۲	۲/۴۷۱		۰/۵۹۲	Q۱۲	
۱۱	۹	۱۲	۰/۶۷۹	۰/۸۵۴	۰/۶۵۶	۲/۶۱۸	۳/۲۹۴	۲/۵۲۹		۰/۴۹۴	Q۴	
۴	۶	۸	۰/۹۲۷	۱/۰۲۵	۰/۷۹۵	۳/۰۸۸	۳/۴۱۲	۲/۶۴۷		۰/۵۷۲	Q۱۵	
۶	۵	۶	۰/۸۷۳	۱/۰۳۵	۰/۸۳۸	۳	۳/۵۵۹	۲/۸۸۲		۰/۵۵۴	Q۲۰	
۱۰	۱۲	۱۱	۰/۶۸۷	۰/۷۱۶	۰/۶۹۵	۲/۷۹۴	۲/۹۱۲	۲/۸۲۴	۰/۵۰۴	۰/۴۸۸	Q۸	تعاملات اجتماعی
۲	۲	۱	۱/۱۸۱	۱/۳۵۶	۱/۱۵۹	۳/۰۸۸	۳/۵۴۵	۳/۰۲۹		۰/۷۵۹	Q۱۶	
۳	۳	۳	۰/۹۸۶	۱/۱۹۰	۱/۰۷۸	۲/۸۵۳	۳/۴۴۱	۳/۱۱۸		۰/۶۸۶	Q۱۸	
۹	۱۱	۷	۰/۷۶۰	۰/۸۴۴	۰/۸۳۷	۲/۶۴۷	۲/۹۳۹	۲/۹۱۲		۰/۵۷۰	Q۱۹	
۷	۷	۴	۰/۸۶۸	۰/۹۴۲	۰/۹۳۳	۲/۷۶۵	۳	۲/۹۷۱		۰/۶۲۳	Q۲۲	
۱۲	۸	۵	۰/۶۳۸	۰/۹۱۰	۰/۸۴۸	۲/۴۱۲	۳/۴۴۱	۳/۲۰۶		۰/۵۲۵	Q۲۳	
۱۴	۱۴	۱۴	۰/۴۰۳	۰/۴۷۷	۰/۴۳۸	۲/۷۳۵	۳/۲۳۵	۲/۹۷	۰/۲۱۲	۰/۶۹۵	Q۲	تنوع و جذابیت
۱۵	۱۶	۱۶	۰/۳۳۳	۰/۳۷۲	۰/۳۶۸	۲/۵۵۹	۲/۸۵۳	۲/۸۲۴	۰/۱۸۹	۰/۶۸۹	Q۶	فرصت‌هایی برای شخصی سازی فضا و مشارکت
۱۸	۱۹	۲۰	۰/۲۴۹	۰/۲۹۳	۰/۲۳۱	۲	۲/۳۵۳	۱/۸۵۳		۰/۶۵۹	Q۷	
۱۷	۱۸	۱۸	۰/۲۹۱	۰/۳۱۳	۰/۲۵۷	۲/۷۳۵	۲/۹۳۹	۲/۴۱۲		۰/۵۶۳	Q۱۷	
۲۴	۲۴	۲۴	۰/۱۶۴	۰/۱۸۴	۰/۱۶۱	۱/۷۶۵	۱/۹۷	۱/۷۳۷		۰/۴۹۳	Q۲۱	
۱۶	۱۵	۱۵	۰/۳۲۸	۰/۴۶۰	۰/۳۸۹	۲/۳۳	۳/۲۶۵	۲/۷۶۵	۰/۱۷۸	۰/۷۹۱	Q۵	امنیت
۱۳	۱۳	۱۳	۰/۴۸۲	۰/۵۴۰	۰/۴۷۱	۳/۹۱۲	۴/۳۸۲	۳/۸۲۴	۰/۱۵۲	۰/۸۱۱	Q۱۰	بهداشت محیط
۱۹	۱۷	۱۷	۰/۲۳۶	۰/۳۱۴	۰/۲۷۰	۲/۶۷۶	۳/۵۵۹	۳/۰۶۱		۰/۵۸۰	Q۱۱	
۲۱	۲۲	۲۲	۰/۱۸۸	۰/۲۴۶	۰/۲۲۷	۲/۵۸۸	۳/۳۸۲	۳/۱۱۸	۰/۱۳۹	۰/۵۲۴	Q۹	امکان فعالیت‌های فرهنگی - تفریحی
۲۳	۲۱	۲۱	۰/۱۶۹	۰/۲۴۹	۰/۲۳۰	۱/۸۸۲	۲/۷۶۵	۲/۵۵۹		۰/۶۴۷	Q۱۳	
۲۰	۲۰	۱۹	۰/۲۰۹	۰/۲۸۱	۰/۲۵۴	۲/۰۵۹	۲/۷۶۵	۲/۵		۰/۷۳۳	Q۱۴	
۲۲	۲۳	۲۳	۰/۱۸۵	۰/۲۳۷	۰/۱۸۳	۲/۰۸۸	۲/۶۷۶	۲/۰۵۹		۰/۶۳۸	Q۲۴	

منبع: نگارندگان

بر این اساس، اولویت‌های مداخله در پیاده راه لیان غربی بر ارتقای میزان احساس تعلق خاطر و حس مکان تأکید دارند که در این راستا ایجاد بستری برای انجام فعالیت‌های خاطره‌انگیز و فرهنگی همچون خیام خوانی و اجرای موسیقی محلی و همچنین استفاده از عناصر یادمانی و نمادین شادی بخش بوشهر، می‌تواند مؤثر باشد. در پیاده راه ساحلی ارتقای میزان استفاده از عناصر طبیعی (آب، نور، گیاه و...) در اولویت است که استفاده از گیاهان تزئینی و فضای سبز در تعریف پیش فضاهای اقامتی و تجاری محدوده، تقویت پیوستگی فضاهای سبز محدوده و استفاده از گیاهان تزئینی با رایحه‌ی خوش پیشنهاد می‌گردد. اولویت مداخله در پارک ریشهر نیز بر میزان استفاده از عناصر طبیعی (آب، نور، گیاه و...) دلالت دارند که در این راستا استفاده از فضاهای سبز در تلفیق با مکان‌های نشستن و همچنین کاهش آلودگی‌های زیست محیطی و بصری دریا در ساحل مجاور پارک، مدنظر است.

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی: هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Abdollahpour, Seyed Sajjad, Sharifi, Ehsan, & Ghazi, Reza. (2021). Evaluation of Happy City Indicators in Affordable Housing Projects, Case Study: Mehr Housing Projects, Aftab Town, The City of Parand, Tehran, Iran, *International review for spatial planning and sustainable development C: Planning and Design Implementation*, 9(3), 103-127.
2. A.Bekalu, Mesfin, F, McCloud, Rachel, Minsky, Sara, & Viswanath, Kasisomayajula. (2021). Association of social participation, perception of neighborhood social cohesion, and social media use with happiness: Evidence of trade off (JCOP-20-277), *Journal of Community Psychology*, 49(2), 432-446.
3. Anbari, Musa. (2012). Investigating the fields and strategies for promoting social vitality in Iran. Research Project, Secretariat of the Supreme Council of the Cultural Revolution.
4. Asadi, Ahmad, mododi, Mehdi, & Abadi, Saeed Hossein. (2020). The relation between urban vitality and sense of place attachment (Case study: Qaen city). *Journal of Research and Urban Planning*, 11(40), 17-30.
5. Bahramian, Somayyeh, Nadi, Mohammad ali, Karimi, Fariba. (2019). Analysis of happiness components in Islam and its validation to create and develop happy schools. *Journal of Organization for Educational Research and Planning*, 4(3), 7-52.
6. Balducci, Alessandro, & Checchi, Daniele. (2009). Happiness and Quality of City Life: The Case of Milan, the Richest Italian City, *International Planning Studies*, 14(1), 25-64.
7. Ballas, Dimitris. (2013). What makes a 'happy city'?, *Cities*, 32, 539-550.
8. Ballas, Dimitris, & Tranmer, Mark. (2012). Happy People or Happy Places? A Multilevel Modeling Approach to the Analysis of Happiness and Well-Being, *International Regional Science Review*, 35(1), 70-102.
9. Bastani, Susan & Malekipour, Samaneh. (2016). The effect of urban space to happiness of residents out of 9 districts in Tehran. *Journal of Community Development (Rural and Urban Communities)*, 8(1), 1-26.
10. Benita, F, Bansal, G, Tuncer, B. (2019). Public spaces and happiness: Evidence from a large-scale field experiment, *Health and Place*, 56, 9-18.
11. Bokharaei, Ahmad, Sanati Sharghi, Nader, Rostami, ShahBakhti, & Sharbatian, MohammadHasan. (2018). Spatial analysis of social happiness in Mashhad. *Social Development and Welfare Planning*, 5(3), 134-153.
12. Bokharaei, Ahmad, sharbatein, Mohammad Hassan, tavafi, Pouya. (2016). A Sociological Study of the Relationship between Happiness and Social Health: (A Case Study of the 18-30-Year-Old Youths of the City of Malayer). *Journal of Social Development and Welfare Planning*, 7(25), 1-39.
13. Cun˜ado, Juncal. de Gracia, Fernando Pe´rez. (2013). Environment and Happiness: New Evidence for Spain", *Soc Indic Res*, 112, 549–567.
14. Eisazadeh, Nasim, & Vahdani, Hassan. (2017). The Role of Urban Spaces and Structures in Increasing the Social Vitality of Citizens with an Emphasis on Urban Design Approaches, *Journal of Ecophysiology and Occupational Health*, 17 (3&4), 77-86.
15. Hazar Jaribi, Jafar, & moradi, sajad. (2018). The Meanings and Definitions of Happiness Among Citizens Sajad Moradi (A Qualitative Study in Ilam Province). *Journal of Social Development and Welfare Planning*, 9(33), 77-134.
16. Jouybari, L, Nodeh Sharifi, A, Sanagoo, A, Saeedi, S, Saeedi, S, Kalantari, S. (2017). Happiness and its related factors among Students in Golestan University of Medical Sciences. *Journal of Nursing Education*, 5(6), 40-45.
17. Mirzaei, Sara, & Zangiabadi, Ali. (2020). Explanation the factors affecting on achievement a happy city in Shiraz Metropolis. *Scientific Research Journal of Spatial Planning*, 24(3), 65-103.
18. Mirzaei, Sara, & Zangiabadi, Ali. (2021). Studying and Complying Dimensions, Indicators and Variables Related to a Happy City, *International review for spatial planning and sustainable development A: Planning Strategies and Design Concepts*, 9(2), 94-111.
19. Montgomery, Charles. (2013). *Happy City; Transforming Our Lives Through Urban Design*, Arad Book Publication.
20. Mousa Zadeh, ali, & Mohammadi, Maryam. (2019). Recognition of Effective Factors on Promoting Happiness Quality in Urban Spaces by Using the Principles of a Happy City Approach

- (Case Study: Isfahan Chahar Bagh-e-Abbasi Street). *Journal of Social Development and Welfare Planning*, 10(37), 1-25.
21. Oraki, P, rezaei, Mohammad Reza, mobaraki, M, akbarian, saeed reza. (2019). Spatial Analysis effective factors happy city from the perspective of the citizens Case Study: Yazd City. *Journal sustainable city*, 2(3), 19-39.
22. Orojnia, Parvaneh. (2014). "Happiness" in Iranian Hikmat and its Influence on Islamic Iran. *Quarterly Journal of History & Civilization of Islamic Nations*, 9(17), 23-39.
23. Pakzad, J. (2007). *Theoretical Basics & Process of Urban Design*, Ministry of Housing and Urban Development Publication.
24. Pfeiffer, Deirdre, Cloutier, Scott. (2016). *Planning for Happy Neighborhoods*, 82(3), 267-279.
25. P.Y.Loo, Becky. (2021). Walking towards a happy city, *Journal of Transport Geography*, 93, 103078, 1-11.
26. Rezaei, Hassan, & Attarzadeh Kermani, Shadi. (2019). Investigating the methods of increasing interactions with the aim of improving the quality of urban life in commercial complexes. *Journal of Urban Design Studies and Urban Research*, 2(4). 57-70.
27. Sajadian, Nahid, Morteza, Nemati, Damanbagh, Safiyeh. (2020). Identifying and Prioritizing Factors Affecting Urban Happiness in Ahvaz. *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 9(1), 79-112.
28. sālehi Omrān, Ebrāhim, Hāshemi, Soheilā, Irān Neghād, Mansureh. (2013). Content analysis of elementary education textbooks based on happiness components. *Quarterly Journal of Educational Innovation*, 11(4), 141-164.
29. Salimi Sofla, Asma, & Khatibi, Seyed Mohammad Reza. (2018). Explaining the criteria of a happy urban space with an Iranian-Islamic urban planning approach. *The Fifth National Conference on Architecture and Urban Planning in Iran in the Transition of Works and Thoughts*.
30. Samadi Ghorbani, Sajed & Toghyani, Mahdi. (2016). A Critical Analysis of the "Global happiness index" with an Islamic Approach. *Journal of Marifate Eghtesade Islami*, 15, 93-106.
31. Samavati, Sahar. (2016). Improving the Happiness Quality in Tehran Pedestrian Spaces: Case Study: Pedestrian Zone of Tehran Historic Center. Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Art (M.A) In Urban Design.
32. Samavati, Sahar, & Ehsan Ranjbar. (2019). Identifying factors affecting happiness in urban public space (Case Study: Pedestrian Zone of Historic Part of Tehran). *Motaleate Shahri Journal of Urban Studies*, 8(29), 3-18.
33. Sepe, M. (2017). a. The Role of Public Space To Achieve Urban Happiness, *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 12(4), 724 – 733.
34. Sepe, Marichela. (2017). b. Placemaking, livability and public spaces. Achieving sustainability through happy places, *The Journal of Public Space*, 2(4), 63-76.
35. shahbazi, amirhamze, ghanizadeghasemabadi, hadi, sargazi, zeinab. (2020). Analytical assessment of the components of the happy city in cities with enormous disaster: Case study Bam city. *Journal of Research and Urban Planning*, 11(41), 53-64.
36. Walljasper, Jay. (2013). *How to Design Our World for Happiness: The commons guide to place making, public space, and enjoying a convivial life, On the Commons*.
37. W. Mehaffy, Michael. (2021). Health and Happiness in the New Urban Agenda: The Central Role of Public Space, *Sustainability*, 13, 5891, 1-12.
38. Zakzak, Lama, & Salem, Fadi. (2019). Building a Happy City - The Case of Smart Dubai's Happiness Agenda, *Actions and Insights - Middle East North Africa*, 7, 271-301.

